

NO ENS QUEDEM SENSE VEU(S)

NECESSITEM MIRADES INFORMADES
I ATREVIDES QUE ENS AJUDIN A ENRIQUIR
ELS NOSTRES PUNTS DE VISTA, EN UNA
SOCIETAT QUE S'ACCELERA I ESTÀ
PLENA DE DESAFIAMENTS NOUS

Saldonar publica novetats per entendre
millor la guerra d'Ucraïna, l'actualitat
de les utopies, el poder de la natura,
els secrets del capital i molt més.
I sense perdre de vista la importància
determinant del poder de les persones

DESTAQUEM

La periodista i
professora **Alba
Sabaté** detalla
quines són les idees
que alimenten la
nova col·lecció de
periodisme narratiu
«Contrastos»,
nascuda per plantar
cara a la resignació i
el conformisme
P. 3

Editorial

Francesc Gil-Lluch obre
les portes als llibres de
Saldonar **P. 2**

Opinió

Laura Huerga valora
l'espai que omple
Saldonar **P. 2**

D. Sam Abrams presenta
Anna Murià **P. 6**

Entrevistes

Per Nyholm traça una
narrativa sobre la guerra
d'Ucraïna **P. 4**

Akash Kapur posa al
dia la utopia d'Auroville
P. 8

Katharina Pistor exposa
les vergonyes del *Codi
del capital* **P. 9**

Relats

Cal Flynn innova amb el seu
discurs sobre la natura a *Illes
de l'abandonament* **P. 5**

Josep Lluís Micó completa
la més atrevida trilogia de
periodisme narratiu **P. 5**

Llibert Ferri recrea un diàleg
fora del temps a *Stalingrad
i L'Oucomballa* **P. 7**

Poemes

El Joan Fuster més
surrealista i irònic
P. 10

Els nous poemaris
de De Angelis, Ferret
Baig, Ritsos i Ripoll,
comentats
P. 11

i més...

SEGUEIX TOTA L'ACTUALITAT I LES NOVETATS DE SALDONAR TAMBÉ AL NOSTRE WEB

Un moment per aturar-se

// LAURA HUERGA
Barcelona

«Volem entendre millor el món amb llibres que ens parlen de tu a tu.» Aquest és l'enunciat amb què Saldonar ens rep al seu web, i és, sens dubte, un missatge que m'interpel·la.

La no-ficció de Saldonar és una proposta valenta al límit del que és possible publicar en català. I no es tracta de fer el relat victimista d'una situació que depèn de nosaltres, els lectors —però no només—, per començar demanant si existeix la versió en català del llibre que ens interessa o preguntant si el tenen en tal llibreria. Es tracta de posar en valor la feina d'uns editors incombustibles —Francesc Gil-Lluch i Octavi Gil Pujol— que han sabut reinventar-se i fer una proposta seriosa i decidida en l'àmbit de la no-ficció i l'assaig en català, un dels gèneres més maltractats i amb pitjor continuïtat i construcció de la nostra llengua i cultura.

«[La nova col·lecció] «Contrastos» neix en oposició a la no-ficció edulcorada, a l'acceleració anestesiant i a una simplificació que ens pot dur al cinisme.» En contra de la resignació i el conformisme, diuen, però també trobo que és com aquella idea de Gramsci, en rebuig frontal a la indiferència. Necessitem saber què passa al món per retrobar-nos amb l'altre, amb els altres. Veiem la deshumanització en les nostres fronteres, considerem les vides que s'hi perden com un simple número que puja o baixa. També la veiem als nostres carrers, on les desigualtats s'accentuen i les persones cada vegada importen menys. Es tracta, doncs, de mirar a una altra banda o bé considerar que la humanitat cap en una mà apropant-se a l'altra.

La feina editorial en traducció no és senzilla, però és molt necessària per a aquest intercanvi, per arribar a noves idees: reconsiderar l'alteritat des del pensament d'altres cultures en combinació amb la col·lecció d'autors locals que fan un periodisme rigorós i que analitzen les nostres problemàtiques —moltes de caràcter universal, com els reptes de l'habitatge, la ultradreta o el capitalisme.

Saldonar ens ofereix, en diferents col·leccions —i afegeixo que també en poesia, un gènere amb un poder transformador i de reflexió irrefutable—, un moment per aturar-nos, la possibilitat d'obrir debats de forma reposada i profunda en un món que s'accelera i on la velocitat dels successos ens impedeix analitzar-los i, per tant, entendre'ls.

Llegim-los, celebrem-los i compartim-los. És el millor homenatge que els podem fer. ■

Laura Huerga és editora a Raig Verd, Indòmita i Duna Llibres, i presidenta del PEN Català.

El món, els llibres, Saldonar

Per què ens mou l'obsessió per entendre tot el que passa

// FRANCESC GIL-LLUCH
Barcelona

Probablement estem d'acord que el món, com més va, cada vegada es torna més complicat, i que ens costa d'entendre'l, de trobar un fil conductor i una explicació de tot plegat. Ens podríem agafar a la idea de Peter Handke —«El món, tornant-se misteriós, s'obria i podia ser reconquistat»—, però ens hauríem de deixar portar potser massa per l'entusiasme per acabar-nos-la de creure.

Sembla fàcil que coincidim a agrair que ara com ara disposem de llibres que ens ajuden a orientar-nos mínimament, ni que sigui. Que no cal que ens facin més bons ni que ens donin certeses, ni consol, ni que ens facin creure que som els millors. No. Si ens fan pensar una mica i sense pretensions, si ens permeten viure en mons que no coneixíem, si ens deixen creure que hi pot haver esperança, si ens distreuen sense tractar-nos com si fóssim idiotes, si... ja fan prou!

Això és el que ens agrada pensar que transmeten els llibres de Saldonar: honestedat, dedicació, curiositat, atreviment, crítica desinteressada, netedat. I no és casualitat que centrem el nostre interès en dos camps, que si hi pensem bé coincideixen en la pretensió d'explicar-nos el món actual: la no-ficció i la poesia.

D'una banda, valorem molt la feina dels periodistes, i ja fa anys que —amb la complicitat, entre d'altres, del Grup Barnils— posem les pàgines dels nostres llibres a la seva disposició perquè treguin a la superfície i facin públiques investigacions exhaustives i amb un to narratiu sobre qüestions silenciades o poc tractades —o maltractades, segons com— pels mitjans de comunicació. I com a conseqüència, els professionals joves amb més talent i projecció ens han il·lustrat sobre la tirania immobiliària, els negocis gasístics més foscos, la ultradreta en ascens a França i Itàlia, l'herència bruta del franquisme, les associacions espanyolistes més ben engraiades, la corrupció als ajuntaments o les pràctiques perverses de la judicatura. I continuaran, i tant.

D'altra banda, hem apostat amb tota la fe per un gènere carregat de present i de futur —dins de la no-ficció—, el periodisme «narratiu». D'altres en diuen «literari», el nom no fa la cosa. Aquest 2023 hem activat la col·lecció «Contrastos», dirigida per Alba Sabaté Gauxachs, amb un dis-

Francesc Gil-Lluch és editor de Saldonar. JUDIT HECRI

seny que molts qualifiquen d'atreït, que vol reflectir la intenció dels títols de la sèrie, que es posiciona en contra de la resignació i el conformisme. Com diu Sabaté, «Contrastos» neix en oposició a la no-ficció edulcorada, a

“ AIXÒ ÉS EL QUE ENS AGRADA PENSAR QUE TRANSMETEN ELS LLIBRES DE SALDONAR: HONESTEDAT, DEDICACIÓ, CURIOSITAT, ATREVIMENT, CRÍTICA DESINTERESSADA, NETEDAT. ”

l'acceleració anestesiant i a una simplificació que ens pot dur al cinisme.

Ens interessa, queda clar, la realitat, i no ens la podem acabar mai.

És per això que publiquem llibres que procuren fer-nos-la veure amb més nitidesa, aplicant les tècniques literàries més clàssiques i les menys convencionals i més experimentals, per intentar entendre la complexitat de la vida.

Ens agrada publicar també assajos i testimonis que ens informin —amb voluntat de convertir-se en llibres que obrin un debat— sobre qüestions del més alt interès tractades pels millors especialistes, i a més recuperem testimonis fonamentals de la nostra cultura.

Finalment, no oblidem —i d'algun manera amb això tanquem el cercle de confiança en les paraules— la nostra devoció per la poesia, i al·limentem una col·lecció que, a més dels nostres autors, fa espai als poetes d'altres llengües, amb l'edició original al costat de la traducció.

Trobareu sempre Saldonar allà on ens vulgueu trobar, i, com diu aquell, pau i que duri. ■

«El periodisme, amb la literatura, creix i compleix molt millor la seva funció»

Alba Sabaté, la directora de «Contrastos», explica quines són les idees que fonamenten la nova col·lecció de periodisme narratiu de Saldonar

// REDACCIÓ
Barcelona

Per situar-nos: què és el periodisme narratiu?

És la pràctica periodística que utilitza les eines de la literatura per explicar la realitat. Amb quin objectiu? Que l'entenguem millor. I quines són aquestes eines? Tom Wolfe, un dels considerats pares del periodisme narratiu, va establir que hi ha quatre elements bàsics per identificar un text com a periodisme narratiu: ús del diàleg, construcció escena per escena, descripció i detallisme exhaustius i ús de la primera i tercera persona.

Aquestes quatre tècniques ens permeten anar molt més enllà. Canviar de persones narratives per conèixer diferents punts de vista, trobar-nos immersos en el lloc dels fets, ser testimonis d'una conversa, etc. Així doncs, elements que contribueixin a contar la història també a través de la forma. Es tracta d'atrevir-se a trencar maneres de fer i estructures. Jugar amb el temps narratiu, tenir un paper en el relat, o fins i tot treballar la sonoritat de les frases perquè recordin a l'ambient que estem descrivint.

Totes aquestes llicències busquen despertar l'empatia en la persona que llegeix aquella història, permetre que totes les parts s'expliquin i així, per una banda, remoure sentiments i consciències i, per l'altra, lluitar contra prejudicis i estereotips.

Ets doctora en Comunicació i especialista en periodisme narratiu a Blanquerna. D'on et ve l'interès per aquesta pràctica?

Precisament de veure que dos mons que m'apassionen (periodisme i literatura), units, tenen molta força. El periodisme, amb la literatura, creix i compleix molt millor la seva funció. A més, les llicències que permet aquesta vessant més literària obren tot un món al periodista. Li donen molta més llibertat, espai i condicions per poder fer bé la seva feina, a més de la possibilitat de lluir-se i mostrar el seu talent, sense pressions.

La literatura, amb el periodisme, guanya una matèria primera de luxe. Troba històries tan reals i crues com de vegades és la vida mateixa. Algunes

de les millors novel·les no arriben ni tan sols a aproximar-se a allò que passa al costat de casa nostra.

Quines creus que en són les obres de referència a nivell internacional?

A *sang freda*, de Truman Capote, es pot considerar una de les obres que millor exemplifiquen què és i com es treballa el periodisme narratiu. Però n'hi moltes més. Algunes han estat publicades, primer, com a articles llargs en format sèrie en revistes com *The New Yorker* (La mateixa *A sang freda* o *Hiroshima*, de John Hersey). D'altres són reculls monogràfics de reportatges llargs. En aquest format, per exemple, cal tenir en compte publicacions de Lilian Ross o Joan Didion. Les històries de Gay Talese com *Honor Thy Father* o *Thy Neighbour's Wife* tampoc es poden perdre de vista. Sobretot perquè el periodista, en alguns casos, s'hi infiltra i hi té un paper (cosa que, evidentment, aixeca molta polseguera). Les obres de Hunter S. Thompson, per exemple, destaquen per això. Autors més contemporanis com Jon Lee Anderson, Alma Guillermoprieto o Leila Guer-

Alba Sabaté és periodista i professora a Blanquerna.

ARXIU

”
PERIODISME
I LITERATURA,
UNITS, TENEN
MOLTA FORÇA

”
EL PERIODISME
NARRATIU
RECORDA QUE
L'ESSÈNCIA ÉS
LA MILLOR
GARANTIA
DE FUTUR

riero signen relats que ja s'han convertit en clàssics primordials del periodisme narratiu. I aquí, evidentment, estem posant només la mirada a la tradició americana del nord i del sud, però trobem noms imprescindibles, com Ryszard Kapuściński o Svetlana Aleksievitx, en altres indrets del món.

Com a directora de la col·lecció, ens pots explicar quines són les idees que alimenten «Contrastos»?

Principalment, que aquests referents del periodisme narratiu, alguns clàssics i d'altres contemporanis, estiguin disponibles en català. Creiem que hi ha grans històries que no ens han arribat perquè no s'han traduït a la nostra llengua i volem mostrar-les amb tota l'esplendor. Igualment, no ens oblidem que també es fa bon periodisme narratiu directament en català i creiem que «Contrastos» es pot convertir en la col·lecció que el treu a escena juntament amb els referents internacionals.

Així doncs, també hi ha la voluntat de fer allò mateix que fa el periodisme narratiu, visibilitzar, trencant amb la norma, històries desconegu-

des explicades, en alguns casos, per veus encara desconegudes. Moltes d'aquestes, per cert, femenines.

Trobes que hi ha uns llibres en concret que, a mitjà termini, no poden faltar a la col·lecció?

I tant, els referents hi seran. També obres més contemporànies com *Illes de l'abandonament*, de Cal Flynn, o *Random Family*, d'Adrien Nicole Leblanc, entre moltes d'altres. Però no farem més espòilers i convidarem a seguir «Contrastos», que arriba amb la voluntat de publicar-les en un futur molt proper.

Amb quin esperit t'agradaria que es llegissin els llibres de «Contrastos»?

Amb la inquietud d'aprendre i sense por a desaprendre. Es tracta d'intentar entendre realitats que ens són més o menys properes sense deixar-se emportar pels propis prejudicis. I no són històries fàcils. Que els elements literaris els puguin donar una forma bonica o bella no significa que les situacions que s'expliquen ho siguin. De fet, en molts casos, ben al contrari. Es retraten realitats tan despietades que semblen novel·lades. Però no, són reals. I ataquen directament les veritats absolutes o les conviccions inamovibles. Això, de vegades, incomoda. Però en la comoditat no avancem com a persones ni com a societat.

Quines pautes hauria de seguir el periodisme narratiu en català?

Bé, més enllà del compromís deontològic i de les guies formals que establiria Tom Wolfe, és un periodisme que poques pautes més segueix. Es pren el temps que li cal a la història per ser ben explicada (de dies a mesos o anys). Utilitza les llicències formals necessàries perquè els fets s'entenguin, perquè les persones empatitzin. Per tant, es tracta que la forma i el contingut vagin de la mà. Cal atrevir-se a anar a més, sortir del sistema i jugar amb la força de la història mateixa i de les persones que la viuen.

Per això crec que el periodisme narratiu és la millor manera de relatar realitats complexes. Perquè té el temps, l'espai i la forma perquè entenguem i no jutgem. Perquè presenta tots els punts de vista possibles i contrasta els fets amb paciència, resistència i resiliència. Perquè innova fent periodisme.

Malgrat això, no podem ser naïfs. Tot plegat no és fàcil, ni breu, ni barat. De fet, és complex, lent i car. Però és un camí que posa en valor els periodistes, el periodisme i la funció clau que té a la societat. En un moment en què els nivells de confiança en aquesta professió van a la baixa i en què ens costa distingir la informació de la desinformació, el periodisme narratiu recorda que l'essència és la millor garantia de futur. ■

// PEP MARTÍ
Nació, Barcelona

Prop de fer 80 anys, el periodista danès Per Nyholm va viatjar l'any passat per la Ucraïna envaïda. Acompanyat pel fotògraf Jan Grarup, ha fet un retrat colpidor del poble ucraïnès a ***De viatge pel país de la sang***, que permet penetrar en la realitat que pateix la nació ucraïnesa. El llibre ha estat un encàrrec de Saldonar que ha estat traduït per Henrik Brockdorff i Miquel Àngel Sánchez Ferriz.

No és habitual que una crònica de guerra sigui tan manifestament explícita sobre el posicionament de l'autor. No pretén ser neutral, ni objectiu.

No, l'objectivitat no és una cosa que mai hagi buscat en el sentit més periodístic de l'expressió. De fet, no sé ni si és possible perquè la manera amb què respira un text o es transmeten missatges depenen fortament de decisions subjectives. Crec en el dret d'Ucraïna a ser un estat perquè és una nació. Crec que el que fa Rússia és una cosa condemnable, és un crim. L'essència és que aquí es comet un crim i davant d'això jo no estic disposat a donar la mateixa comprensió pel criminal que per la víctima. És una actitud que he mantingut al llarg de la meua carrera, que ja dura 60 anys, i és la mateixa amb la que escric sobre Catalunya i Espanya perquè considero que Catalunya també és víctima de l'imperialisme espanyol i també mereix ser una nació sobirana, si és el que vol la majoria de catalans. Bàsicament, estem parlant tant

Per Nyholm: «El 2023 serà l'any més sagnant i decisiu de la guerra d'Ucraïna»

d'Ucraïna com de Catalunya del dret a l'autodeterminació.

Amb aquest punt de partida, com ha evitat ser maniqueu, una història de bons i dolents, i reflectir totes les realitats que s'expressen en el conflicte?

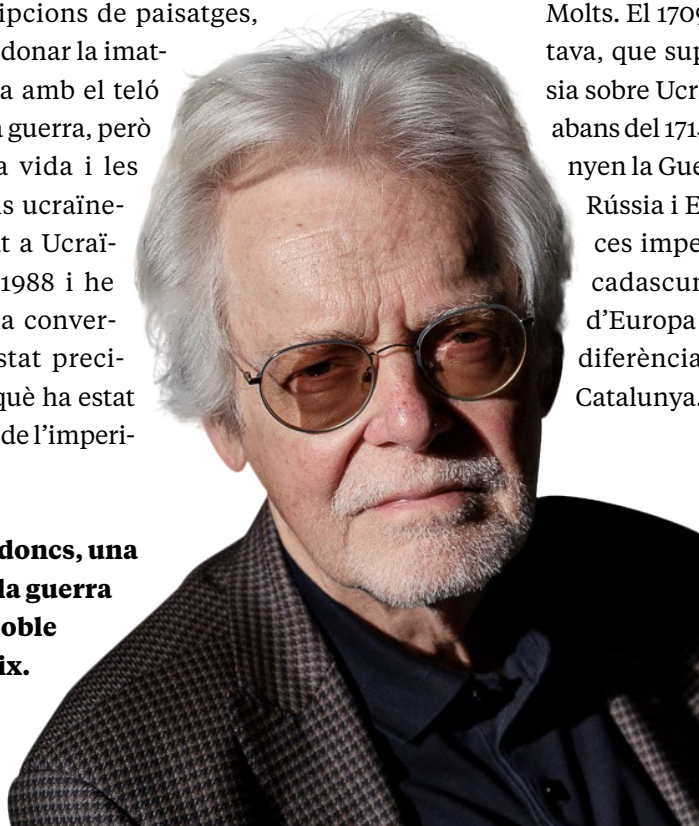
No crec que el fet de no ser objectiu tregui espai a la complexitat o als matisos. [...] Parlo de la vida, de la mort, de la història, de la cultura. Al llibre hi ha descripcions de paisatges, també. Vull donar la imatge d'Ucraïna amb el teló de fons de la guerra, però explicant la vida i les actituds dels ucraïnesos. He anat a Ucraïna des del 1988 i he vist que s'ha convertit en un estat precisament perquè ha estat una víctima de l'imperialisme rus.

No és tant, doncs, una crònica de la guerra sinó d'un poble que la pateix.

Per Nyholm.

ADRIÀ COSTA

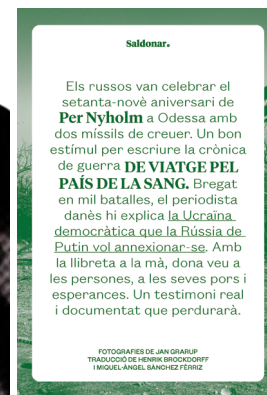
NO CREC QUE
EL FET DE NO
SER OBJECTIU
TREGUI ESPAI
A LA COMPLE-
XITAT O ALS
MATISOS.

És correcte, parlo de la vida dels ucraïnesos amb la guerra de fons, però la guerra hi és present. Per això estic molt content que el fotògraf Jan Grarup hagi posat les seves fotografies al llibre. Jo soc més vell i ja no puc córrer per les primeres línies, a banda que ell, que sí que pot fer-ho, és molt més valent que ell.

Abans parlava de Catalunya. [...] Hi veu paral·lelismes?

Molts. El 1709 hi ha la batalla de Poltava, que suposa el domini de Rússia sobre Ucraïna. És molt pocs anys abans del 1714, quan els Borbons guanyen la Guerra de Successió. Veig a Rússia i Espanya com a dues forces imperialistes antieuropees, cadascuna en un dels extrems d'Europa que amb poc temps de diferència han sotmès Ucraïna i Catalunya.

En un moment donat, defineix la guerra com una lluita entre l'estepa i les ciutats.

Ho és, el que estem veient ara és una guerra sanguinària entre l'estepa i les ciutats i s'ha de guanyar aquesta guerra.

Una guerra que s'ha de guanyar sense concessions?

No es poden fer concessions perquè els russos identificarien això amb debilitat. Permetre que Rússia segueixi vivint sí, però no permetre que continuï sent una amenaça per Europa. Podem estar davant d'un escenari com el dels anys vuitanta i noranta en què van desaparèixer l'URSS i Txecoslovàquia.

El personatge Zelenski, abans un comediant d'èxit, ara una figura entre heroica i tràgica, com l'interpreta?

Zelenski va rebre moltes crítiques per venir del món de la comèdia. Però qui diu que això sigui un mal precedent? El seu antecessor, Poroshenko, venia del món de la xocolata. I d'on venen Pedro Sánchez o Mariano Rajoy? De la burocràcia política. [...] Hi ha el cas de Winston Churchill, formidable en la guerra i que acabada aquesta va ser apartat. Zelenski és un líder de guerra fantàstic, ha mantingut la moral alta i unes forces armades dempeus. No m'estranyaria que després de la guerra, Zelenski vegi passada la seva etapa. Però de moment és la persona adequada. Mentre que Rússia té ara les mans lligades en mans d'un grup de criminals vinculat a l'aparell soviètic que s'han tornat feixistes. ■

Periodisme en forma

Avui, en un entorn tan saturat i un temps tan complex, l'experimentació és més que convenient, recomanable o aconsellable. És obligatòria

// JOSEP LLUÍS MICÓ
Barcelona

La principal diferència entre un periodista i un escriptor de ficció és que la matèria primera amb què treballa el primer és el que passa al món, mentre que, per al segon, és ell mateix. Jo soc periodista.

Sovint es discuteix sobre la rellevància de la forma en la literatura i sobre la preocupació pel fons en el periodisme. En aquest aspecte, ja no em veig capaç de ser tan taxatiu com en el comentari anterior.

Crec que el futur del periodisme literari depèn de la forma. No podem ignorar l'interès de les històries. És una consideració és tan òbvia que no mereix cap desenvolupar-la.

Tornem a la forma. Sense cap aspiració de reivindicar-me com

La trilogia de periodisme narratiu de Micó a Saldonar.

exemplar, exposaré els meus exemples a Saldonar. ***Química orgànica*** inclou dos relats. En el primer, una mare que perd el seu únic fill es deixa caure en la trampa dels excessos per apaivagar el dolor; en l'altre, una nit de mentides, sexe i droga acaba amb la mort d'una dona.

Titulars i reserves mostra, primer, la crueltat que exerceixen els habitants d'un poble sobre una família de Madrid que s'hi instal·la després dels mesos de confinament pel coronavirus; a continuació, els testimonis d'una noia que aconsegueix prostituint-se els diners per a un màster i dels clients que van contractar els seus serveis; i, en tercer lloc, les experiències de narcotraficants de diversos indrets i èpoques.

A ***La profunditat de les butxaques***, un professor recorda la tempestuosa relació que va mantenir clandestinament amb un alumne i dues nostàlgiques de la Ruta del Bakalao comparteixen els detalls d'un pla empresarial per revivir l'ambient de festa extrema d'aquells anys, amb mú-

sica màkina i substàncies prohibides.

No tinc la intenció de menysprear les meves històries, sobretot perquè escric aquestes línies per al bloc de l'editorial que les ha publicat. Però he(m) d'admetre que ens poden remetre a altres peces periodístiques, difoses per la premsa, la ràdio, la televisió o internet.

I aquí reapareix el debat que he suggerit abans. Quina originalitat absoluta suposen aquests llibres? Doncs, per començar, la forma. Qui ha de cobrir la informació del dia a dia no es pot permetre portar el periodisme al terreny del hip hop. O del western. O del món del interior. O de l'humor...

Jo sí que ho he pogut fer. I em sento un privilegiat per això. Avui, en un entorn tan saturat i un temps tan complex, l'experimentació és més que convenient, recomanable o aconsellable. És obligatòria. Periodisme és el substantiu, i literari, l'adjectiu. El binomi necessita els dos termes per igual. ■

Les extraordinàries illes de l'abandonament de Cal Flyn

Algunes de les zones més desolades, devastades i contaminades de la Terra, contra tot pronòstic, ofereixen les millors oportunitats per a la recuperació del medi ambient

// CAL FLYN
Inverness, Escòcia

He passat dos anys viatjant a llocs on el pitjor ja ha passat: paisatges devastats per la guerra, els accidents nuclears, les catàstrofes naturals, la desertificació, la intoxicació, la irradiació, el col·lapse econòmic. Aquest llibre hauria de ser tètric, una lletania dels pitjors indrets de la Terra. En canvi, però, és una història de redempció, de com els llocs més contaminats de la Terra —ofegats per vessaments de petroli, dinamitats per bombes, contaminats per pluges radioactives— poden rehabilitar-se per mitjà de processos ecològics. Com les plantes ruderals més resistents poden trobar una escletxa

per colonitzar el formigó i la runa com si fossin dunes de sorra; com les paletes de la successió ecològica canvien mentre la molsa es converteix en herba daurada, en resplendents pinzellades de rosella i de tramús, en arbustos llenyosos, en cobertes forestals. Com, quan un entorn ha estat alterat fins a quedar irreconeixible i qualsevol rastre d'esperança sembla perdut, encara pot conservar la capacitat per a una altra mena de vida.

En aquest llibre viatjarem a alguns dels punts més esborronadors i desolats del planeta. Una terra de ningú entre barreres de filferro espinós amb avions de passatgers rovellats sobre la pista d'enlairament després de quatre dècades d'oblit. Una clariana enmig

Illes de l'abandonament descriu paisatges tan colpidors com el que retrata la imatge de la coberta.

GREG FITZGERALD

d'un bosc tan emmetzinat amb arsènic que no hi poden créixer els arbres. Una zona d'exclusió devastada al voltant de la ruïna ardent d'un reactor nuclear. Un mar minvant a la costa desèrtica del qual s'ha format una platja amb els esquelets dels peixos que un dia van nedar a les seves aigües.

El que connecta aquests llocs tan dispers és el seu abandonament, ja sigui a causa de la guerra o del desastre, de les malalties o del declivi econòmic. Cadascuna d'aquestes localitzacions ha estat deixada de la mà de Déu durant anys o dècades. Amb el temps, la natura ha pogut posar fil a l'agulla sense restriccions, i ara ens proporciona una visió inestimable sobre la saviesa del medi ambient sotmès al canvi constant.

Si això és un llibre de natura, no es tracta d'una rapsòdia sobre l'atractiu dels entorns verges. Aquest llibre neix, fins a cert punt, de la necessitat. Cada vegada hi ha menys llocs al món, si és que en queden, que es pugui afirmar que són veritablement pristins, immaculats. Estudis recents han trobat microplàstics i productes químics perillosos de producció humana fins i tot al gel antàrtic i en sediments de les profunditats marines. Prospeccions aèries de la conca amazònica han revelat excavacions envoltades de boscos que formen els últims romanents de civilitzacions senceres desaparegudes temps enrere. El canvi climàtic provocat per l'ésser humà amenaça de transformar tots els ecosistemes i els paisatges del planeta, i els materials artificials de llarga duració han deixat la nostra empremta indeleblement marcada al registre geològic.

És innegable que alguns llocs han patit, relativament parlant, un impacte

Cal Flyn. NANCY MACDONALD

molt menor que d'altres. El que em crida l'atenció, però, no és la resplendor crepuscular de la natura pristina que s'extingeix sobre l'horitzó, sinó l'estreta franja de cel brillant que pot indicar l'alba d'una nova condició salvatge al mateix temps que, arreu del món, més i més terres cauen en l'abandonament.

He passat dos anys viatjant a llocs on el pitjor ja ha passat: paisatges devastats per la guerra, els accidents nuclears, les catàstrofes naturals, la desertificació, la intoxicació, la irradiació, el col·lapse econòmic. Aquest llibre hauria de ser tètric, una lletania dels pitjors indrets de la Terra. En canvi, però, és una història de redempció, de com els llocs més contaminats de la Terra —ofegats per vessaments de petroli, dinamitats per bombes, contaminats per pluges radioactives— poden rehabilitar-se per mitjà de processos ecològics. Com les plantes ruderals més resistents poden trobar una escletxa per colonitzar el formigó i la runa com si fossin dunes de sorra; com les paletes de la successió ecològica canvien mentre la molsa es converteix en herba daurada, en resplendents pinzellades de rosella i de tramús, en arbustos llenyosos, en cobertes forestals. Com, quan un entorn ha estat alterat fins a quedar irreconeixible i qualsevol rastre d'esperança sembla perdut, encara pot conservar la capacitat per a una altra mena de vida. ■

La primera pedra de Saldonar

El dia abans de Sant Jordi, la periodista Noemí Polls va dedicar la secció de llibres del programa *La primera pedra* de RAC1, que presenta i dirigeix, a comentar les novetats de Saldonar, en una conversa amb l'editor Francesc Gil-Lluch.

Va recomanar quatre llibres:

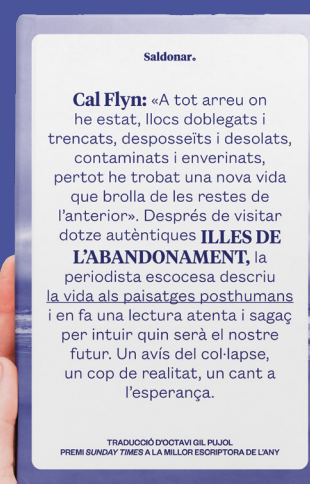
- > *Almenys ho vas intentar*, d'Akash Kapur
- > *La profunditat de les butxaques*, de Josep Lluís Micó
- > *De viatge pel país de la sang*, de Per Nyholm
- > *Ens morirem sense haver-los escabetxat a tots*, de Carles Santos. ■

NOVETAT DE «CONTRASTOS»

«Una història de redempció, de com els llocs més contaminats de la Terra poden rehabilitar-se per mitjà de processos ecològics».

CAL FLYN, autora d'*Illes de l'abandonament*

«La guerra d'Ucraïna amenaça de fracturar el món en dos»

//BLAI AVIÀ I NÓVOA
VilaWeb, Barcelona

Ucraïna, la guerra pel relat no tan sols ofereix un compendi metòdic i altament informatiu dels primers sis mesos de la guerra d'Ucraïna, sinó que també examina amb detall i rigor una faceta més discursiva del conflicte que sol quedar fora dels grans titulars: de la destrucció progressiva del periodisme independent a Rússia a l'estratègia que s'amaga rere aparicions mediàtiques de Volodímir Zelenski.

L'autor, Josep Gifreu, explica que Rússia i Ucraïna han triat estratègies comunicatives oposades: l'una ha optat per l'opacitat informativa, l'altra per la transparència total: «Són polítiques de comunicació de guerra que han estat molt ben estudiades en ambdós casos. En el cas de Rússia, l'estratègia d'opacitat informativa ve de lluny, de la primera guerra de Txetxènia. Les atrocitats de l'exèrcit rus en aquell conflicte van ser àmpliament denunciades per mitjans independents com el *Novaya Gazeta*, i això va generar molt de rebuig. Quan va esclatar la segona guerra de Txetxènia, Putin va començar a restringir l'accés dels mitjans a la informació per evitar noves controvèrsies com aquestes, i alhora va decidir de crear dos grans mitjans de propaganda per contrarestar qualsevol informació que li fos inconvenient: la cadena Russia Today i l'agència Sputnik. Això prefigurava les polítiques informatives que Putin va seguir més tard en altres intervencions militars, com Geòrgia i Crimea. El Kremlin sap que no es pot permetre una premsa lliure amb una certa independència de les posicions oficials, i això s'ha vist molt clarament durant la guerra». ■

Anna Murià, de viva veu

//D. SAM ABRAMS
Sant Cugat del Vallès

Finalment, gràcies als bons oficis de Saldonar, disposem d'una nova edició del llibre-entrevista de Quirze Grifell que va aparèixer el 1992 sota el títol d'*Anna Murià, àlbum de records* i ara surt rebatejat com ***Anna Murià, viure, escriure***, amb el text restablert, ampliat, corregit i anotat. Han passat tres dècades des de la publicació original i dues dècades des de la mort de l'autora.

En tot aquest temps el llibre no ha perdut gens la seva vigència. I ara el llibre té més atractiu que mai gràcies a tres fenòmens concrets: l'aparició de noves llesves de lectures i lectors desacomplexades i encuriosides, els efectes acumulatius i positius del feminisme literari i un autèntic «revival» d'interès per l'obra de Murià que està produint-se just en aquests moments.

Anna Murià és, sens dubte, una clàssica moderna que va fer contribucions de primera magnitud a tots els gèneres que va conrear: el relat, la novel·la, el dietari, la biografia, les memòries, l'epistolografia, l'assaig, la crítica, el periodisme, la literatura infantil i juvenil, i la traducció literària.

Anna Murià, viure, escriure va néixer a l'estela de la voluntat imperiosa de recuperar la memòria històrica als anys setanta i vuitanta, després de l'acabament definitiu de la dictadura franquista. En aquest sentit, cal recordar que la vida d'Anna Murià, nascuda el 1904 i traspasada el 2002, va recórrer pràcticament un segle, el tumultuós i decisiu segle XX del qual ella va ser protagonista i testimoni privilegiat, gràcies a la seva extraordinària capacitat d'observació, anàlisi i escriptura.

Sempre s'ha llegit *Anna Murià, viure, escriure* de Quirze Grifell des d'una òptica sobretot documental

i testimonial, és a dir, des de la seva voluntat de transmissió d'informació puntual. Aquest biaix de lectura no és pas equivocat perquè certament el text i el llibre tenen un alt valor documental i testimonial d'una època històrica concreta, on la figura d'Anna Murià seria més aviat una representació o encarnació de «l'esperit de l'època» o el *Zeitgeist*, per utilitzar el terme filosòfic encunyat per Herder, Goethe i Hegel.

Anna Murià.
ARXIU

Ara bé, aquest llibre té altres significats i valors, també de primera magnitud. En primera instància, és un matisat autoretrat o retrat autobiogràfic de la figura, la vida i l'obra d'Anna Murià. Queda al descobert el caràcter de l'autora i tots els fenòmens que van intervenir en la formació de la seva personalitat, com ara la família, l'educació, l'entorn social, el món del treball, el compromís polític, la vocació artística, el feminisme, el matrimoni, la maternitat, l'exili francès i americà i un llarg etcètera.

En segon lloc, en el llibre trobem un gran fris memorialístic on l'autora va més enllà de la crònica personal i autobiogràfica per exercir l'autèntica al-

teritat i deixar-nos veure a través dels seus ulls i la seva prodigiosa memòria el gran món al seu voltant i les persones i els esdeveniments que el van poblar.

I finalment, si ens hi fixem bé, al llarg de les pàgines del llibre veurem un reduït mostrar dels seus dots com a escriptora. Dins el marc general del discurs oral de l'entrevista, l'Anna Murià memorialista, narradora, periodista, assagista i crítica fa acte de presència.

Si afinem encara més la vista i la lectura, podrem veure que *Anna Murià, viure, escriure* és l'altra cara de la moneda de *Crònica de la vida d'Agustí Bartra*. A la *Crònica* Murià feia subtilment dos papers ben diferenciats. Per una banda, era la biògrafa de Bartra i, de l'altra, era la coprotagonista i testimoni que garantia la solvència i la veracitat del relat. En canvi, a *Anna Murià, viure, escriure* l'autora i la seva personalitat, la seva vida i la seva obra són les autèntiques protagonistes del llibre. Dit d'una altra manera, Anna Murià és el veritable centre de gravetat i totes les altres persones, Agustí Bartra inclòs, giren a l'entorn d'ella o hi interactuen.

Aquesta qüestió és molt i molt important perquè contrasta amb el relat general de *Crònica de la vida d'Agustí Bartra*, on veiem una Anna Murià més tangencial i perifèrica, que col·loca el «seu» poeta al centre mateix de la seva pròpia existència.

Anna Murià, viure, escriure és una eina utilíssima, doncs, per conèixer el que sempre he anomenat «les tres vides d'Anna Murià». La vida primera a Barcelona abans i durant la guerra. La vida amb Bartra a l'exili i durant els primers anys del retorn definitiu a Catalunya. I la vida després de Bartra. Aquest llibre és una peça clau per aclarir la trajectòria vital i literària d'una de les grans figures de les lletres catalanes del segle XX. ■

UN MÓN SENCER PER EXPLICAR

ARA QUE UN EXCÉS D'INFORMACIÓ
ENS ENTERBOLEIX EL CRITERI, ENS CAL,
MÉS QUE MAI, L'ORIENTACIÓ DE
LLIBRES CRÍTICS I ESCRUPOLOSOS

Saldonar.

Un diàleg fora del temps

La narració del dol d'un germà ha de ser objectiva, però no està obligada a ser neutral

//LLIBERT FERRI
Barcelona

He gosat narrar, a **Stalingrad i L'Oucomballa**, l'absència de la meva germana Tere, la més recent des de l'adeu dels meus pares. Per què i com hi arribo? Diria que m'era impossible mantenir-me impassible davant de vestits, llibres, objectes, coses que apareixien davant meu totes soles, desamparades, sense la persona que els donava sentit, raó de ser. Les coses sense les persones provoquen un desconsol indescriptible. No m'imaginava que la contemporaneïtat que representa una germana donés a les

pregunto si he estat millor cuidador i gestor que no pas bon germà. És una reflexió que em porta al filòsof Max Weber quan s'endinsa en el que suposa bascular entre l'ètica de les conviccions i l'ètica de la responsabilitat. Jo, a hores d'ara, no sabria dir ben bé en quins moments m'he decantat per l'una o per l'altra, i em cau al damunt el moment que vaig avantposar parar un taxi a fer una abraçada. La culpa encara em pessiga. Una culpa que a l'hora d'escriure no ha impedit moments de placidesa i algun toc d'humor.

La memòria, afegida als meus sistemes emocional i cognitiu, fa emer-

Teresa Ferri i Llibert Ferri. ARXIU

seves coses un batec tan necessitat de ser ressituat i abraçat.

Contemplo taules, prestatges, ampits. Damunt, el tramvia groc de Lisboa, el taxi també groc de Nova York, una fotografia artística de Campo de' Fiori, el quadret a l'oli de París, i, sobretot, els cotxes Trabant de Berlín, i la bola de neu també de Berlín. I els imants per al frigorífic amb el soldat de l'RDA saltant el Mur i la capsa de música del Petit Príncep. I quaderns, llibretes amb receptes de cuina, notes sobre estades i passejades, el mòbil que conserva missatges de WhatsApp, fotografies i trucades o intents de trucada fets poques hores abans que la vida comencés a apagar-se.

Tot assenyala el camí d'un viatge al dol. Un dol explicat o escoltat segons el moment. O observat, acompanyant-me a les paraules de C. S. Lewis. Un recorregut on l'absència és alhora presència, amb les inevitables sacsejades de la culpa. Sobretot quan em

LA MEMÒRIA, AFEGIDA ALS MEUS SISTEMES EMOCIONAL I COGNITIU, FA EMERGIR UN DIÀLEG ENTRE UN PERIODISTA I LA SEVA GERMANA, QUE HAURIA VOLGUT SER ACTRIU, I QUE HA MORT DE LEUCÈMIA

gir un diàleg entre un periodista i la seva germana, que hauria volgut ser actriu, i que ha mort de leucèmia. Un periodista a qui la seva germana Tere s'adreça anomenant-lo no pas Llibert, sinó Tito, que és com ella i la família li deien de petit.

Un diàleg que en alguns moments esdevé monòleg, i que s'endinsa i s'enfila en la història viscuda de tots dos. La vida a la Barceloneta, a Madrid, a Roma, a Nova York, a L'Oucomballa del carrer Banyes Vells. Tot teixit amb l'esguard d'Audrey Hepburn o amb escenes de Tennessee Williams i amb la mirada sensible i sensual, femenina i feminista de la Tere. Una dona avançada al seu temps, sempre amb un pas en direcció a l'alliberament i l'altre a la incertesa. Que no sempre va fer el que va voler, però sí moltes, moltes vegades. ■

L'auge de Vox i la ultradreta global

//CAS MUDDÉ
Geldrop, Països Baixos

A tots els efectes, Vox és una escissió radical del PP, amb gran part dels seus dirigents amb un passat com a representants del partit en diferents nivells. Sense anar més lluny, el líder de Vox, Santiago Abascal, va representar el PP en legislatures locals i regionals durant la major part de la primera dècada del segle XXI. En conseqüència, els dirigents i la ideologia del partit no estan contaminats pel feixisme o el règim de Franco, tot i que mantenen una visió revisionista de l'era franquista. Això fa de Vox més aviat una versió lleugerament més radical i nativista del corrent principal del conservadorisme que no pas una versió més moderada del neofeixisme, com era el cas de la majoria dels seus partits predecessors.

El que fa que el cas d'Espanya sigui tan rellevant per a aquest llibre en particular, però, és el que ha passat amb Vox durant l'any posterior a la seva aparició a l'escenari principal. El que als partits d'ultradreta de la majoria de països els va costar

dècades de fer, Vox ho ha aconseguit en tan sols un any. Fundat el desembre del 2013, el partit va aconseguir el seu primer avenç electoral el 2018, primer a Andalusia i després al conjunt d'Espanya. Això és prou similar al que ha passat a altres partits d'ultradreta, com Alternativa per Alemanya (AfD). Però si bé a la majoria de partits d'ultradreta els costa dècades passar de l'avenç electoral al poder polític, si és que hi acaben d'arribar mai, Vox ho va fer en qüestió de mesos. Després d'accedir al seu primer parlament de comunitat autònoma a Andalusia el desembre del 2018, es va convertir en el partit de suport oficial de la coalició regional del PP i Ciutadans.

A causa de l'aparició tardana de la ultradreta a Espanya, l'interès acadèmic i públic per la política ultradretana al país sempre s'ha quedat enrere respecte a la majoria dels altres països de l'Europa occidental. Amb sort, **Ultradreta** ajudarà els lectors catalans a posar-se al dia, proporcionant-los una perspectiva històrica i comparativa de l'auge de Vox que els instruirà i els empoderarà. ■

T'INTERESSEN?

TOTES ELS LLIBRES,
TOTS ELS AUTORS,
TOTA L'ACTUALITAT
I DONARSAL AL WEB
SALDONAR.COM

Auroville, la misteriosa comunitat de l'Índia on també viuen catalans

Les vicissituds, els orígens i els reptes de la localitat, fundada el 1968, han estat recollits per Akash Kapur, antropòleg, periodista i expert en utopies

// JORDI NOPCA
Ara, Barcelona

A vegades, les històries reals poden arribar a ser més increïbles que les de ficció. Aquest tòpic es compleix durant la lectura d'*Almenys ho vas intentar* (Saldonar, 2023; traducció d'Octavi Gil Pujol), una hàbil i llaminera barreja de memòries i investigació escrita per Akash Kapur (Nagpur, 1974). Hi explica la fundació d'una comunitat utòpica internacional al sud de l'Índia a finals dels 60, l'idealisme i espiritualitat exacerbada d'alguns dels seus membres, els enfrontaments interns, la mort d'una parella que hi vivia i els reptes del present. El mateix Kapur, antropòleg, assagista i professor universitari, hi viu des del 2004 amb la seva dona, Auralice, i els dos fills.

«Vaig créixer a Kottakarai, molt a prop d'Auroville, en un moment en què la comunitat tot just començava a existir —explica Kapur des de Princeton, on fa un curs anual a la universitat sobre utopies, tema en el qual s'ha especialitzat—. Els meus primers records tenen a veure amb el camí on els primers residents havien començat a plantar arbres. Auroville es va aixecar en un paratge desèrtic, i ara, mig segle després, té l'aspecte d'un gran bosc». La comunitat va ser fundada el 28 de febrer del 1968 per Mirra Alfassa (1878-1973), guru espiritual coneguda pels seus futurs habitants com la Mare i seguidora del filòsof i mestre de ioga Sri Aurobindo (1872-1950). L'arquitecte francès Roger Anger en va planejar un disseny futurista, del qual actualment la mostra més espectacular és el Matrimandir, una esfera daurada que homenatja la seva inspiradora.

Fugir del «materialisme fallit d'Occident»

«Als anys 70 era massa petit per fer-me una idea clara del que podia arribar a representar Auroville, però sí que pensava que en aquell lloc tot era possible —recorda—. Estava aïllat, la gent que s'hi anava instal·lant eren idealistes i a poc a poc s'anava transformant». *Almenys ho vas intentar* recull l'esperit *hippie* i de connexió amb l'espiritualitat de molts dels seus primers habitants. «Les utopies

es fan populars en moments de crisi de valors i de transformació —diu Kapur—. Sempre hi ha gent que busca una manera més profunda d'existir. Començar de zero una vida més connectada amb la terra i amb tu mateix forma part de les aspiracions de la condició humana. L'espiritualitat és també un dels nostres trets distintius. No em sembla negativa. Els problemes arriben sovint quan s'estructura al voltant d'un sistema rígid».

Va ser en aquesta fugida del «materialisme fallit d'Occident» que van coincidir dos dels protagonistes del llibre, el nord-americà John Walker III i la belga Diane Maes. La parella, que va criar l'Auralice, la futura esposa de l'autor, va formar part dels pioners de la comunitat i hi van viure durant dues dècades, fins que tots dos hi van acabar morint el mateix dia en circumstàncies que el llibre investiga. Akash Kapur n'explica les vides en paral·lel a l'evolució de la comunitat. «Sempre hi va haver una distància entre els ideòlegs d'Auroville i els que hi van anar a viure —diu l'autor d'*Almenys ho vas intentar*—. Hi havia gent que venia de llocs com Fran-

Kapur amb la seva dona, Auralice, que apareix a la coberta del seu llibre.

SIMBARASHE CHA

ça o Alemanya esperant-se arribar a una ciutat, però només hi trobaven un gran desert». Per als primers habitants, disposar de recursos bàsics com aigua o aliments va ser tot un repte. «Van ser ecologistes per necessitat des del primer moment —continua Kapur—. Si ara hi ha milions d'arbres no va ser per cap mena de consciència mediambiental, sinó perquè els arbres millorarien la vida dels seus habitants».

En comptes d'aixecar la ciutat de ciment que havia previst l'arquitecte Roger Anger, va proliferar un petit edèn anàrquic on convivia uns 300 habitants d'una vintena de països. «Aquest és un dels punts més singulars d'Auroville: la capacitat de sumar esforços i il·lusions per part d'un petit grup de persones amb molta energia i ideals —recorda l'autor del llibre—. Per a mi és la prova que si deixes espai per imaginar lliurement el futur, pots trobar solucions inesperades».

Un periple llarg i conflictiu

Almenys ho vas intentar no dona una visió idíl·lica de la comunitat de la qual Akash Kapur forma part. «Ac-

tualment, és una de les comunitats d'aquest estil que han tingut una vida més llarga, però hi ha hagut molts enfrontaments interns, i fins i tot una petita guerra civil després de la mort de la Mare a la dècada dels 70 —explica—. Entre els reptes inicials que encara tenim hi ha el de la nostra viabilitat econòmica, però també el de les possibilitats educatives que oferim als nostres fills i, sobretot, els mètodes de presa de decisions». A Auroville no hi ha propietat privada ni cap autoritat centralitzada. «Al principi, quan hi havia uns quants centenars d'habitants, el sistema d'aixecar les mans en una assemblea era relativament senzill —diu—. Ara que som gairebé 3.000 és una altra cosa. No podem, d'una banda, rebutjar la democràcia perquè representa el món antic i, de l'altra, acceptar implícitament un sistema semioligàrquic i centralitzat que no representa tots els habitants».

La tirania de les utopies

Akash Kapur encapçala una de les seccions del llibre amb unes paraules del politòleg i economista francès Bertrand de Jouvenel: «Al nucli de tota utopia hi ha una tirania». Després d'uns anys d'escolarització al sud de l'Índia, l'autor va continuar els estudis en una escola d'elit nord-americana, i més endavant es va llicenciar en antropologia social a Harvard i es va doctorar en dret a Oxford. «Vaig passar una llarga temporada a Romania a finals dels 90 —explica—. La utopia comunista va ser una de les més ambiciosos i importants del segle xx, i m'interessava molt estudiar-la».

Quan Kapur ja era un expert en la matèria i s'acostava als 30 anys, la segona guerra dels Estats Units contra l'Iraq —la del 2003— li va obrir els ulls. «Fins llavors compartia el consens neoliberal que ens trobàvem al final de la història —recorda—. El capitalisme s'havia imposat al comunisme, que havia fracassat. Però aquella guerra em va fer caure la bena dels ulls». Va ser llavors que l'Auralice i Akash Kapur van prendre la decisió d'instal·lar-se a Auroville. «Si no ens en sortíem, almenys ho hauríem intentat, com li va escriure a en John el seu pare», diu.

Quan va publicar *Almenys ho vas intentar* als Estats Units, va ser escollit com un dels millors de l'any a *The New York Times* i *The Wall Street Journal*. El bon olfacte de Francesc Gil-Lluch, editor de Saldonar, ha permès que els lectors catalans puguin disposar del llibre. ¿Ho saben, a Auroville, que existeix l'edició en català? «I tant que ho saben —respon l'autor—. Entre els habitants d'Auroville n'hi ha uns quants d'origen espanyol. També de catalans. Van reaccionar amb entusiasme quan van saber que s'estava traduint a la seva llengua». ■

«El sector financer té milions de regulacions, i continua col·lapsant»

// LEANDRE IBAR PENABA
Ara, Barcelona

Katharina Pistor (Friburg, Alemanya, 1963), catedràtica de dret comparat de la Universitat de Colúmbia, és una de les grans expertes a escala mundial sobre com la llei i el dret afecten l'economia. La jurista ha publicat en català el seu últim llibre, **El codi del capital** (Saldonar en col·laboració amb la Fundació Irla), en el qual analitza com el sistema financer està sustentat en un grapat d'institucions legals que li donen forma, però que alhora fan possible que es repeteixin les crisis i es perpetuïn les desigualtats.

Què volia aconseguir amb aquest llibre?

Després de la crisi financera global, tenia la sensació que havíem d'entendre el funcionament intern del sistema financer. Havíem d'obrir el ventre de la bèstia per veure com funciona. No es pot preveure el calendari d'una crisi, però s'hauria de poder preveure una crisi d'aquella magnitud. Vaig descobrir que es poden dissenyar instruments financers complexos i al final el que hi trobes són institucions legals simples i petites: contractes, drets de propietat, garanties, dret corporatiu.

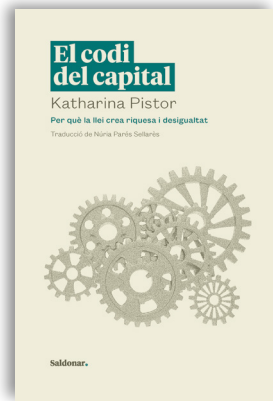
Les capes més riques de la societat són les que aprofiten els forats de la llei.

És molt fàcil pensar que la burgesia va capturar els Parlaments. Hi ha lobbies, segur, però si agafem el Codi Civil espanyol, amb tots els principis generals de dret contractual de propietat, i juntament amb el Codi Mercantil, es veu que en algun moment algú va pensar «¿Com puc protegir millor els meus drets?», perquè amb millors drets s'hi surt guanyant. I llavors és quan s'usa la llei que ja existeix. No es legislen els canvis, s'utilitza la llei existent i es compren les transaccions, les llicències i es fa de manera molt detallada.

Els estats poden limitar la complexitat de les regulacions?

El que espanta és que cada vegada és més complex de manera més ràpida. L'estat mai podrà anar per davant, és una ill·lusió. El sector privat vol guanyar diners i usa les lleis.

També negocia amb els reguladors, que per definició estan més limitats, perquè ningú els vol donar massa poder. I al damunt seu hi ha el Parlament, que és una criatura lenta que ha de passar molts procediments. Per tant, per fer el sistema financer més estable, l'hem de retallar i evitar que agafi massa riscos.

El sistema no funciona?

El que funciona del nostre sistema és que no has de tenir un exèrcit per protegir les teves coses, pots confiar en l'estat. Té un cost, però és molt més barat que si ho haguessis de fer tu sol. Però el que has de fer és assegurar-te que pots litigar agressivament. Avui en dia la majoria de coses passen als grans bufets d'advocats. I, a més, vivim en un sistema globalitzat on no hi ha una sola llei estatal, tens diferents països. És més fàcil codificar els teus actius amb la llei anglesa o de Nova York i et pots assegurar que són les lleis que s'apliquen establint una juris-

dicció intermediària. I de cop i volta t'has mudat fora d'Espanya sense sortir d'Espanya. Una mica de flexibilitat és important en un sistema transnacional, però s'ha anat massa lluny.

Com afecta això possibles règims o governs populistes de dretes? Poden canviar el sistema?

Pot ser encara pitjor, tots juguen a aquest joc. Juguen la carta populista amb l'electorat, però després s'enriqueixen. Donald Trump no va canviar el sistema, ni Boris Johnson, i Le Pen no sé si ho farà. Parlen molt, però no ho veig. Quan pensem en el feixisme a Alemanya als anys 30, les grans empreses hi estaven totes a favor. El problema és que el sistema capitalista permet que les finances erosionin la democràcia i això és un desastre, per la inestabilitat i la precarietat que la gent sent en les seves vides. Per la qual cosa voten partits cada vegada més extrems.

I el populisme d'esquerres?

Crec que té massa fe que l'estat ens pot salvar. I en el sistema que he descrit, l'estat té una capacitat limitada. És a través de l'estat que els ciutadans hem d'actuar, però no n'hi ha prou amb regular i posar impostos, cal anar més a fons.

Com?

Hi ha maneres de fer el sistema més estable. Cal tallar els subsidis al deute: no són una bona idea perquè llavors tothom en depèn massa. A més, caldria tenir un sistema de redistribució amb impostos i faria més difícil triar les jurisdiccions. Hauríem de pensar més a fons preguntes que ja es feien als inicis del capitalisme. ¿Les empreses haurien de poder controlar altres empreses? ¿S'hauria de permetre una responsabilitat limitada a inversors que inverteixen en actius que destrueixen el medi ambient? Hem de poder dir en algun moment «Això ja no ho fem». Per exemple, hem de permetre fallides bancàries. Al final el sistema financer és bàsicament socialista, però si el socialitzem, socialitzem-lo de debò. ■

Katharina Pistor.

BARBARA ALPER

La meua filla soc jo

Extracte d'**Ens morirem sense haver-los escabetsat a tots**, de Carles Santos

Per conèixer millor els propis fills, és preferible no tenir-los, i així poder-los representar.

Els fills, a part de poder-los llogar, es poden imaginar i fins i tot recrear-los des del no-res.

Com deia Ricardo: «Els pares tampoc són fills de ningú». A partir d'aquí, qui és fill de qui?

Per ser el teu fill, has de deixar de ser tu mateix, i així poder ser allò que tu no ets: el teu fill o la teua filla.

En el meu cas, vull ser la meua filla.

La filla que jo no soc i que jo vull ser.

Si soc la filla, parlaré amb mi des de mi mateix, o sigui, des de la meua filla. La filla de mi mateix.

Deixaré de ser el pare, per poder ser la meua filla.

D'aquesta manera mai no podrem cantar junts. La seua veu serà la meua veu.

La veu de la meua filla la podré escoltar com si fos la meua veu.

La veu del pare, que és la veu de la seua filla.

La filla de res.

El pare. ■

Els que manen

Miquel Macià
Pep Martí

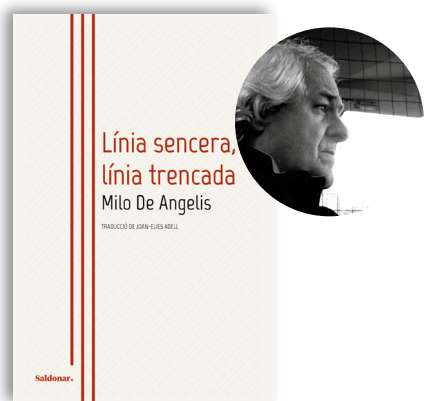
Vida i miracles de les 50 famílies
que mouen els fils de Catalunya

4 EDICIONS

MÉS «POEMES»

La col·lecció de poesia de Saldonar fa espai als nostres autors i també a poemaris d'altres llengües, amb l'edició original al costat de la traducció.

Línia sencera, línia trencada

MILO DE ANGELIS

Traducció de Joan-Elies Adell

Una vida al servei de la poesia

Joan-Elies Adell

La poesia de Milo De Angelis és capaç de travessar molts plans de l'existència i de la consciència, amb força naturalitat i, alhora, és capaç d'oferir una mirada que fa blanc en la diana de la «veritat» amb tota la càrrega de joia i de patiment que això comporta. Els versos de *Línia sencera, línia trencada* produeixen un moviment — cap avall, de baixada — que porta cap a una profunditat pregona, cap a altres estadis de coneixement, recuperant gestos que esdevenen destí (concepte clau en tota la poètica de De Angelis), mentre la paraula es radica en el profund, rebla ulls i cor, arrela tot demanant el permís per germinar. És aleshores que es desvetllen els dimonis adormits, amagats en pensaments inaccessible, en les paraules que no sabem pronunciar, en la veu que anuncia la participació en una nova prova: «Has entrat en una gran marató» llegim a la «Quarta etapa del viatge nocturn».

QUARTA ETAPA DEL VIATGE NOCTURN

Has entrat en una gran marató
aquesta nit i has mirat la llum dels quiosquets
on s'agrupen amb un número al pit
i has parlat als gats, has parlat al gat rogenic
amb una polsera blanca al coll
has pensat que per escriure
la teva obra mestra has de mirar a llarg termini,
sempre a llarg termini, establir el rumb perfecte
de les pupil·les i no veure res mes, a llarg termini,
sempre a llarg termini,
fins que tots dos estareu cecs i cridareu.

Perdent la por

ANTONI FERRET BAIG

Beneïda la por!

Jordi Llavina

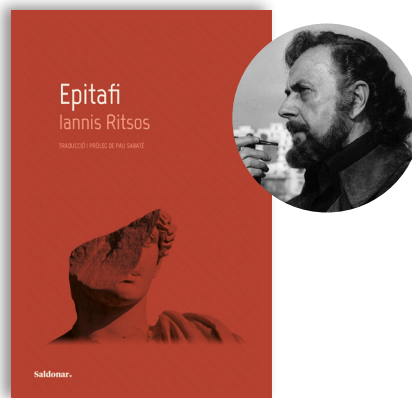
Sí, l'Anton Ferret coneix l'ànima humana: en l'experiència amorosa, la convivència entre gaudi i angoixa, plaer i ferida, no és gens estranya. Més aviat estic temptat d'escriure que hi és el pa de cada dia! L'Anton és un poeta d'un formalisme extrem. Ha optat pel sonet, probablement la forma lírica més canònica, la més beneïda per la tradició. Jo, que també he tingut tirada a escriure'n, vull oferir una hipòtesi sobre l'ús d'aquesta forma: el sonet fa ideal la reducció poètica, i potser encara més quan l'autor s'enfronta a reflexionar sobre un tema d'unes implicacions tan extenses i d'una profunditat tan marejadora com el que ha triat. Els catorze versos ceneixen el discurs, però és que, a més, el joc de rimes contribueix a crear sentit nou. No m'és gaire difícil imaginar-me l'amic Anton xalant de valent, a l'hora de redactar aquestes poesies, tot aplegant valuoses troballes per al seu llibre. N'és ben ple, us ho asseguro!

La por de tu, lector, m'ha estat nociva.
T'he temut tant que és ben poc el que he escrit
quan, si no escric, no trobo pas sentit
en el que soc o faig; res no em motiva.

T'he imaginat com en Salvador Oliva
trobant errors al ritme o bé ungit
rector rural que em retreu el que he dit
per immoral. He temut la invectiva

d'algun amic que veient el fracàs
dels meus escrits em retirés l'afecte
o em digués, franc: «¡Escriure és ton defecte!».

Pro han passat els anys. Ja veig l'ocàs
i ara et puc dir amb l'aplom del provecte
que no et tinc por, lector. Pro sí, respecte.

Epitafi

IANNIS RITSOS

Traducció de Pau Sabaté

Els lligams amb la tradició

Pau Sabaté

El poema de Ritsos reprèn el tema del lament de Maria i l'aplica a la mare de l'obrer mort, com Crist, en primavera («és al maig que t'he perdut, és al maig que m'has marxat», diu la mare del poema, «dolça primavera meva, dolcíssim fill meu, on s'ha post la teva bellesa?», diu Maria als encomis de Divendres Sant), i també a la salvació de la humanitat. La resurrecció, en aquest cas, no és la del mort, sinó la de la mare mateixa, que després de passar pels estadis successius de la tristesa i la ràbia troba en la seva desgràcia les forces per unir-se a la lluita. L'ús de temes cristians en poemes de militància comunista (i, per tant, ateus) no és pas un fenomen estrany a la literatura grega (Vàrnalis havia tractat el tema de Maria més d'un cop), però *Epitafi* n'és segurament el cas més ambiciós i reeixit.

És al maig que t'he perdut, és al maig que
m'has marxat,
al maig, que tant t'agradava, que pujaves al terrat

i miraves i miraves sense quedar-ne mai ple,
i munyies amb els ulls la claror del món sencer,

i amb el dit ben estirat d'una en una m'ensenyaves
les coses que veies, dolces i boiroses i rosades,

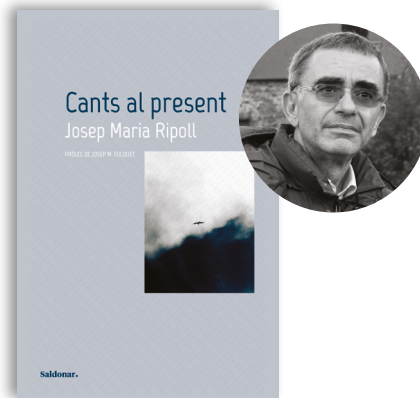
i m'ensenyaves la mar que lluny, com l'oli, lluià,
i els arbres i les muntanyes a la blava mantellina,

i el que és petit i el que és pobre, ocells, formigues
i mates,
i aquells diamants que el càntir al costat nostre
suava.

Fillet meu, si m'ensenyaves els estels i l'infinit,
jo ho veia tot més brillant dins dels teus ulls
blau marí.

I m'explicaves amb veu d'home, calenta i afable,
tantes coses, que eren més que els codolells
de la platja.

I em deies que tot allò tan bonic seria nostre,
i ara que t'has apagat tota la llum se'ns és morta.

Cants al present

JOSEP MARIA RIPOLL

L'harmonia del transcórrer

Josep Maria Fulquet

Cants al present és un recull de trenta-vuit poemes que a mitja veu ens fa establir contacte amb les fonts més generoses i més autèntiques de la poesia moderna, des dels versos inicials del «Burnt Norton» eliotià («El record / serà retorn i fotografia, / mort i recreació, / passat en el present» [«Plaça»]; o «i no som mai present / quan en vivim ja fet passat / mentre els nous instants s'envolen» [«Esclats»]; fins a ecos d'«Espacio», de Juan Ramón («no ser més text, voler ser llum / inasoluble [...] tornar-se / anhel de ser moment, / no ser memòria...» [«Buidar»], o al Giuseppe Ungaretti d'*El dolor*. I diria que, dins de la tradició catalana, *Cants al present* és una balda més de la cadena que connecta Maragall amb Riba, sense oblidar altíssims poetes com Garcés, Teixidor o Vinyoli (aquesta és la línia correcta a seguir, la línia important de debò, convé tenir-ho present), passant per Josep Sebastià Pons, Rosa Leveroni, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Marià Villangómez i/o Josep M. Boix i Selva, i que entén la poesia com a objecte de coneixement, com a eina per explorar la contingència de les coses humanes i el seu afany de transcendència: en definitiva, el temps irrecobrable, l'angoixa davant del desconegut, l'absència, l'aïllament, la temptació del *gouffre*, el dolor o la pèrdua.

ORACIÓ

Entre el fullatge, la vida que s'agita:
hi ha fulles del record, altres de la incertesa
i les que ens freguen reclamant un present
d'abelles que s'escapen i mosques que s'arrapen,
de suor feta pell i d'anhel d'aigua.
Entre el fullatge hi ha qui es descobreix
sense ahir ni demà immers en un sempre
i és qui beneeix el triomf
d'aquest glop de present entre les fulles
i clama en un cant de gràcia:
beneït el moment que tan sols és moment,
tot allò que és i prou i no sap explicar-se
perquè viu enllà del costum i el llenguatge,
beneït tot allò que ens fa viure
perquè és només moment i vida.

El maig de Tessalònica

Iannis Ritsos va escriure 'Epitafi' commogut per una fotografia d'una mare plorant el seu fill mort el 1936

// PAU SABATÉ
Barcelona

El 29 d'abril de 1936, els treballadors del tabac de Tessalònica s'havien declarat en vaga. La condició de la classe obreira grega (bona part de la qual eren refugiats de l'Àsia Menor que vivien en una pobresa extrema) s'havia vist fortament deteriorada per la crisi internacional del 1929. Com a conseqüència d'això, les mobilitzacions, vagues i manifestacions es van multiplicar i van agafar unes dimensions considerables a mesura que avançava la dècada dels trenta. La resposta estatal va ser dura. A més de les detencions i les deportacions, gendarmeria i exèrcit van obrir foc en més d'una ocasió contra els manifestants, provocant ferits i morts, al mateix temps que es produïen impunement atacs d'organitzacions feixistes contra sindicats i líders obrers. Aquesta situació es va aguditzar especialment el 1935 i els primers mesos del 1936. La vaga dels treballadors del tabac, doncs, no va ser de cap manera un fenomen aïllat, però va agafar molt de pressa unes dimensions considerables. Entre el 30 d'abril i el 2 de maig, s'hi van afegir els treballadors del tabac de moltes altres ciutats del nord de Grècia (Kavala, Drama, Serres, Komotini...), així com de Samos i el Pireu. La reclamació principal dels sindicats que convocaven la vaga era l'augment del

salari, que s'havia reduït de les 135-150 dracmes que fixava el conveni del 1924 a aproximadament la meitat.

El 5 de maig, quan feia una setmana que durava, es van afegir a la vaga els obrers del tèxtil, el paper, el làtex i el calçat. El 7 de maig es va convocar, per l'endemà, una vaga general de vint-i-quatre hores a la ciutat de Tessalònica, que va tenir un seguiment massiu. El 8 de maig els manifestants es van dirigir a la Governació General de la Grècia del Nord i la gendarmeria a cavall els va intentar dispersar, sense èxit. Aleshores els gendarmes van començar a disparar contra els vagues, que es van defensar aixecant barricades. El cap de la guarnició de Tessalònica també va ordenar als soldats que desapareixin, però s'hi van negar. Després de tres hores i mitja de combats, els manifestants es van retirar, però la solidaritat d'altres sectors no va trigar a arribar: ferroviaris, xofers, tramviaris i treballadors de la xarxa elèctrica van convocar una vaga de vint-i-quatre hores per l'endemà.

El govern va respondre-hi militaritzant tramviaris i ferroviaris i mobilitzant el 3r Cos d'Exèrcit, però això no va impedir que el 9 de maig la vaga fos pràcticament general. La manifestació, massiva, es va tornar a dirigir cap a la Governació. La gendarmeria va obrir foc indiscriminadament i

Ritsos va optar dos cops al Nobel. KEYSTONE PRESS

ELS POCS
EXEMPLARS
D'EPITAFI QUE
NO S'HAVIEN
VENUT VAN
SER-HI DESTRUÏTS.

va causar dotze morts. El primer de tots, el xofer Tassos Tussis, de vint-i-cinc anys. Cinc companys el van posar damunt d'una porta d'un edifici en construcció i el van traslladar uns carers més enllà, on algú va fotografiar el mort i la seva mare, que, agenollada al seu costat, el plorava. Malgrat els morts, els manifestants es van imposar als gendarmes, que es van tancar a la Governació. El comandant del 3r Cos d'Exèrcit va prohibir qualsevol manifestació, però això no va impedir que aquella mateixa tarda hi hagués una concentració multitudinària al lloc de la fotografia per reclamar la dimissió del govern i la detenció del cap de la policia de Tessalònica, a més de l'alliberament dels detinguts. Aquest cop, amb la gendarmeria en ple aquarterada, no hi va haver incidents.

L'endemà, mentre el govern envia-va un regiment d'infanteria, una uni-

tat d'artilleria i quatre vaixells de guerra a la ciutat, una multitud de més de dues-centes mil persones participava al funeral dels morts del dia anterior. Una part dels soldats desplegats per controlar la marxa s'hi va unir, i el seu comandant va pronunciar un discurs en honor dels morts. Aquell mateix dia, el diari *Radical*, òrgan del Partit Comunista, publicava la fotografia en portada. A Atenes, el jove poeta Iannis Ritsos, que aleshores tenia vint-i-set anys, va quedar commogut per la imatge. Es va tancar dos dies i dues nits al seu pis del carrer Methonis. Al tercer dia, el 12 de maig, el diari *Radical* publicava 44 versos amb el títol *Complanta (Miroloi, en grec)*. Aquell mateix dia, la patronal va acceptar les reclamacions salarials dels obrers i la vaga va desconvocar-se.

Ritsos, però, va continuar treballant en aquesta obra, i el 8 de juny el *Radical* en va publicar una versió considerablement augmentada (224 versos) en forma de llibre i amb el títol *Epitafi*. La versió definitiva, de 324 decapentasil·labs apleats dividits en vint seccions, no es va poder publicar fins al 1956, vint anys més tard. El 4 d'agost de 1936, la vigília d'una vaga general, Ioannis Metaxàs, en connivència amb el rei Jordi II, va assumir poders dictatorials i va instaurar un règim de caràcter feixistoide que va aguantar fins a la invasió alemanya, el 1941. Una de les primeres actuacions de propaganda del règim va ser una gran crema de llibres considerats subversius a l'esplanada del temple de Zeus Olímpic, a Atenes. Els pocs exemplars d'*Epitafi* que no s'havien venut (d'una tirada de 10.000) van ser-hi destruïts. ■

// JOSEP BALLESTER
Alzira

La tria de textos que hem efectuat a **No prosa** ha estat pensada per oferir una mostra representativa de caràcter surrealista i irònic, la que és més desconeguda de la seua obra poètica, ja de per si ben poc assídua dins de la seua extensa creació, perquè per diverses raons va quedar inèdita durant molt anys, fins que va publicar, l'any 1987, *Set llibres de versos*. O com el cas d'«Elegia a Rabelais» donada a conèixer entre les anotacions del seu *Diari*.

Hem fet una selecció per representació i per gust lector, tot intentant que siga equilibrada entre els textos i la trajectòria de l'escriptor en aquest vessant creatiu, ben marcat per la pràctica més mordaç i per la surrealista. Des del nostre punt de vista, no hi podien faltar ni «Quasi-oda al Mediterrani» ni «Homenatge a Bernat i Baldoví» de *Terra en la boca*; ni deu textos no seleccio-

‘No prosa’: aquí tenim el Joan Fuster més surrealista i irònic

Uns poemes que sorprendran més d'un lector per la seua modernitat, atreviment, ironia, heterodòxia ben provocativa i, finalment, per una bona dosi de sarcasme

nats fins ara en cap antologia d'*Ofici de difunt*; ni l'extraordinària «Elegia a Rabelais», que per si sola té entitat per formar un sol llibre; ni una tria de tres textos de *Poemes per fer*; ni dues joies del surrealisme dins dels escrits que originàriament van acompanyar alguns catàlegs d'artistes plàstics, com ara «Improvisació didàctica», per a l'obra plasticoliterària *Lligat i lacrat*, que realitzà en col·laboració amb els pintors Artur Heras, Rafael Armengol i Manuel Boix, i «Tres poemes inútils per a dos pintors que volen reinventar el món», per al catàleg d'una exposició d'Eduard Arranz-Bravo i Rafael Bartolozzi a la Galeria Temps de València; ni la divertidíssima «Carta en noves rima-

Joan Fuster.
ARXIU

des», text datat l'1 de juny de 1957, un poema paròdia, molt jocós, a l'estil de Jaume Roig, on fa referència especial, entre altres qüestions, a la visita de Carles Riba i Clementina Arderiu a València el 1957, que va aparèixer en la correspondència entre Fuster i Albert Manent; ni l'irònic text al voltant de Les Converses Poètiques de Formentor organitzades per Camilo José Cela, «Ressenya per a la premsa» (2022) [1959].

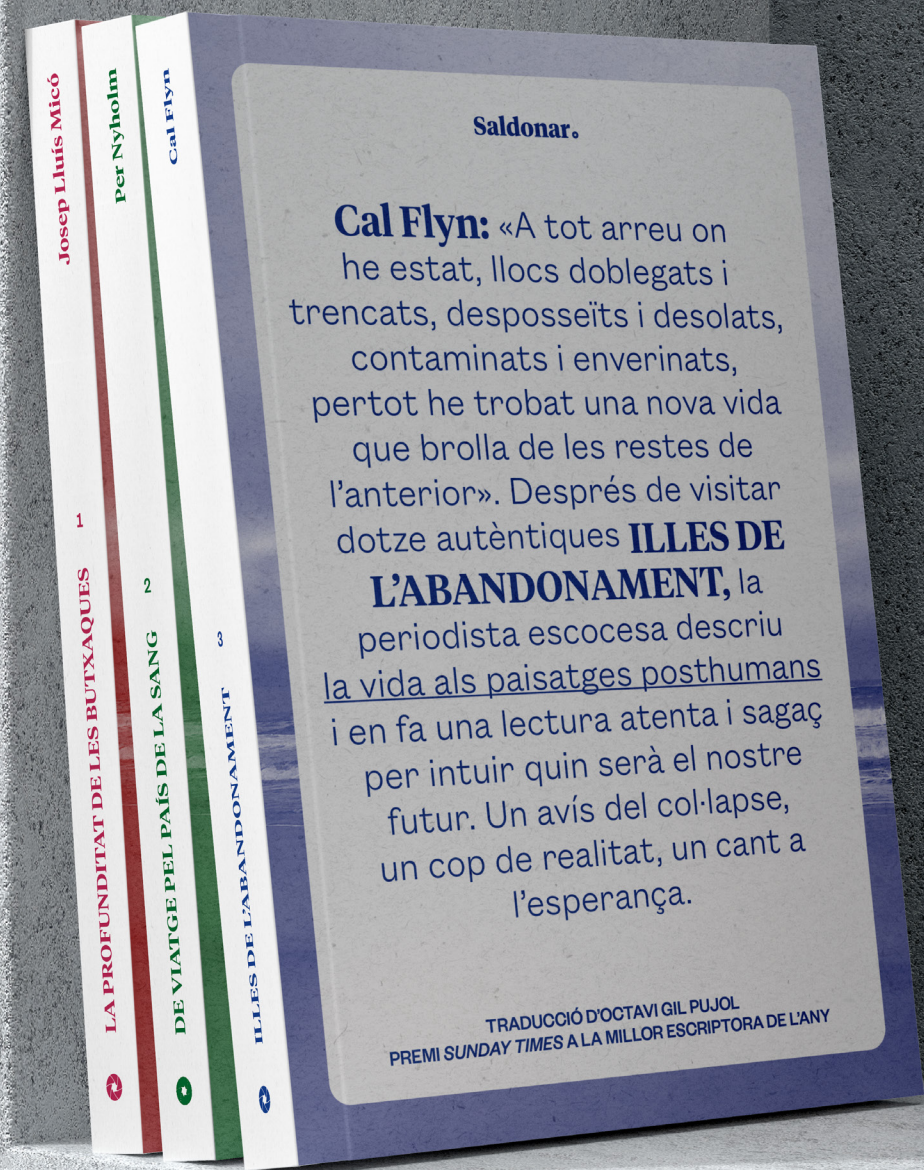
Així mateix, no hem pogut privar-nos de dues merave-

lles —també travessades pel moviment estètic capitanejat per André Breton— d'un jove Joan Fuster, escrits en castellà per a la revista *Verbo*, que estaven gairebé inèdits. No oblidem que José Albi i Fuster, des de ben joves, sentien una gran predilecció per aquest moviment estètic, i tots dos van editar l'*Antologia del surrealismo español* l'any 1952. Recordem també que el mateix autor de *Sobre Narcís* va publicar diversos articles sobre el surrealisme o sobre aspectes d'aquesta estètica en altres escriptors i artistes plàstics a la revista d'Alacant que codirigien tots dos amics. Els textos seleccionats són «Poema del suburbio», de 1946, i «Conato de imprecación», de 1948.

En definitiva, és un recull de vint-i-dos textos que sorprendran més d'un lector pel la seua modernitat, atreviment, ironia, heterodòxia ben provocativa i, finalment, per una bona dosi de sarcasme, tenint en compte franquisme. ■

Saldonar.

NOVA COL·LECCIÓ

CONTRASTOS

Periodisme narratiu
contra la resignació i el conformisme

B	O	Y	V	B	P	O	C	H	C	F	P	X	Y
U	S	P	H	I	R	D	B	A	A	J	V	H	J
T	G	J	E	K	A	K	N	C	P	E	Y	C	K
X	M	M	S	R	J	X	T	R	I	M	S	A	S
A	M	B	C	E	Y	T	P	G	T	P	A	L	L
Q	A	V	R	L	P	W	H	C	A	F	N	M	S
U	P	S	I	A	Y	F	L	Q	L	Q	G	E	M
E	G	E	U	T	C	I	L	L	E	S	K	N	S
S	V	Z	R	G	P	W	N	F	S	O	P	Y	O
D	G	D	E	P	S	A	Z	X	C	R	E	S	S
V	O	B	P	J	C	T	B	C	B	A	N	W	I
W	K	E	I	E	S	C	A	B	E	T	X	A	T
P	Z	S	T	A	L	I	N	G	R	A	D	C	Z
U	B	D	I	U	W	M	I	O	W	S	Z	I	S

		9		4	3		6	
3	4				7		9	
		8	9				4	
6				8				1
7						8		4
		4	7		1			9
	1	3		9				
	5		1	6				
			3			4	1	

1 2 3 4 5 6 7 8 9

SOPA DE LLETRES

Busqueu les 10 paraules amagades, tant en vertical i horitzontal com en diagonal, que guarden relació amb els llibres de Saldonar: almenys / butxaques / capital / escabetxat / escriure / illes / relat / sang / stalingrad / via

SUDOKU

Per omplir la quadricula...

- » A cada fila no es pot repetir cap número entre l'1 i 9.
- » A cada columna no es pot repetir cap número entre l'1 i 9.
- » A cada secció (3×3) no es pot repetir cap número entre l'1 i 9.

SOLUCIÓ:

9	1	4	8	7	3	2	9	6
3	2	6	4	9	1	7	5	8
9	8	7	5	6	2	3	1	4
6	5	9	1	3	7	4	8	2
4	3	8	2	5	9	1	6	7
1	7	2	6	8	4	5	3	9
7	4	3	9	1	6	8	2	5
8	6	1	7	2	5	9	4	3
2	5	9	3	4	8	9	7	1